

Antalya Kenti Konut Dışı Tescilli Sivil Mimari Yapılar ve Özellikleri

Ali TÜRK*

(Alınış Tarihi: 13.12.2012, Kabul Tarihi: 03.04.2013)

Anahtar Kelimeler

Tarihi Doku
Konut Dışı
Tescilli Yapı
Sivil Mimari
Koruma
Antalya

Özet: Akdeniz Bölgesinin en gelişmiş kenti olan Antalya kenti, sahip olduğu doğal güzelliklerin yanında, yüzlerce yıldır yerleşim merkezi olduğu için arkeolojik ve tarihi eserler yönünden de zengin bir kenttir. Kentin tarihi kimliğini camiler, türbeler, hanlar ve kervansaraylar, hamamlar, okullar, idari yapılar, dükkanlar gibi çok sayıda tarihi sivil mimarlık yapısı oluşturur. Günümüzde kent merkezinde sıkışıp kalmış olan bu tarihi yapılar yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yeni kentsel düzenlemelerin tarihi dokuyu yok sayması, Antalya kentinde ülkemizin gelişim sürecinden daha hızlı bir gelişim yaşanması, kent merkezlerindeki arsaların rantlarının yüksek olması, teknolojik gelişmelerin neden olduğu sosyo-ekonomik değişimlerin fiziksel yapıya önemli ölçüde etki etmesi ve ülkemizdeki koruma politikalarındaki amatörlükler bu süreci hızlandırmaktadır. Bu nedenle Antalya kentinin tarihi kent dokusunun sorunlarının modern yöntemlerle araştırılması, tescilli sivil mimarlık yapılarının özelliklerinin belirlenerek sorunların tespit edilmesi ve bu bilgiler ışığında günümüz koşullarına göre gerekli müdahalelerin yapılması gerekmektedir.

Bu çalışma kapsamında, Antalya kent merkezinde bulunan konut dışı tescilli sivil mimarlık yapıları ayrıntılı bir şekilde incelenerek, koruma ve yeniden değerlendirme potansiyelleri araştırılmış ve uygulamalara yön vermek amacıyla çağdaş koruma politikalarına uygun öneriler getirilmiştir.

Recorded Civil Architecture Structures and Their Characteristics of Residential Exceptions in Antalya City

Keywords

Historical Fabric
Except for Residence
Recorded Structure
Civil Architecture
Conservation
Antalya

Abstract: Antalya, the most developed city of the Mediterranean Region, besides having natural beauty is a rich place in terms of its archeological and historical monuments as it has been a residence for centuries. Many historical civil architectural structures such as mosques, khans, tombs, caravansaries, Turkish baths, schools, board structures and shops form the historical identity of the city. Today, these historical structures being stucked in the city centre are in danger of being extinct. That the new city regulations ignore the historical atmosphere and a faster development has been in Antalya than that of Turkey makes this process faster. Also, the high prices of the areas in the city centre, the profound effect of social-economical change caused by technological advances on the physical structures and being amateurs on the preserving policies effect this process. That's why it is essential for Antalya that its city atmosphere problems should be searched, by determining the features of recorded civil architecture structures, the problems should be found and in the light of this information, the necessary things according to today's conditions should be done.

In the context of this work; the recorded civil architecture structures apart from houses which are in the centre of Antalya were looked into, and their potential for preserving and reusing were searched and with an aim for directing the applications suggestions which are suitable for modern preservation policies has been put forward.

1. Giriş

Tarih boyunca kentler insanların ortak gereksinimlerini karşılayacakları farklı yapılarla donatılmıştır. Her çağın kendine özgü bir yapı ve kent anlayışı olmuştur. Zamanın izlerini taşıyan bu yapı ve kentlerin korunması insanlık tarihine ışık tutmak açısından önemlidir.

Geçmiş zamanlardan gelerek günümüze ulaşabilen tarihi ve kültürel varlıkların korunması toplum için zorunlu bir görevdir (Kuleli, 1998). Kendi kültürünü koruyamayan ve yaşatamayan toplumlar, sürekli gelişim içinde olan uygarlıkları yakalayamazlar, geleceğe güvenle bakamazlar. Ayrıca kişilikli bireyler ancak tarihi ve kültürel değerlerin bulunduğu kimlikli kentlerde yetişebilirler (Sezer, 2002).

Bu anlamda, yapıların giderek birbirine benzediği günümüz kentlerinde, kente kimliğini kazandıran tarihi ve kültürel varlıkları korumak, gittikçe önem kazanan bir konu haline gelmiştir.

Antalya, sahip olduğu doğal güzelliklerin yanında arkeolojik ve tarihi eserler yönünden de zengin bir kenttir. Bu eserlerin gelecek nesillere aktarılabilmesi için ilk önce bütün özellikleri ve mevcut durumları ile kayıt altına alınmaları, daha sonra da çağa uygun bir koruma anlayışı ile müdahale edilmesi gereklidir.

Yapılan bu çalışmada Antalya il merkezinde bulunan konut dışı tescilli sivil mimari yapılar ele alınmış, bu yapıların özellikleri, günümüze kadar geçirdikleri süreç ve günümüzdeki durumları incelenmiş, müdahale ve kullanım önerileri getirilmiştir.

2. Antalya Kenti'nin Tarihi ve Kent Dokusu

En yaygın olarak kullanılan ısı değiştiricileri tiplerinden birisi de gövde borulu ısı değiştiricileridir. Bu tip ısı değiştiricilerinde gövde tarafından bir akışkan ile borulardan diğer bir akışkan geçerek ısı değişimi işlemi sağlanır. Gövde borulu ısı değiştiricilerinin yaygın olarak kullanılmasının birçok sebebi vardır. Hacmine ve ağırlığına kıyasla oldukça büyük değerlerde ısı transferine olanak sağlarlar. Ayrıca contaları ve boruları çıkarılarak kolayca temizlenebilirler (Selbaş vd., 2006). U-tipi gövde borulu bir ısı değiştiricisi ve gövde tarafındaki akış Şekil 1'de gösterilmektedir.

İlk çağlardan itibaren yerleşim alanı olan Antalya, Pamfilya'nın tümünü, Likya'nın doğudaki büyük bir bölümünü ve Pisidya'nın güney tarafını kapsamaktadır. Bizans döneminde Doğu Akdeniz'in en işlek liman kenti olan Antalya, 11. yy'ın sonlarında Türklerin eline geçmiş fakat bu hakimiyet uzun sürmemiş, 1103'de Bizanslılar tarafından tekrar alınmıştır. En son olarak 1207'de I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından fethedilmiştir (Karaca, 2007). Bölge olarak Antalya kenti dolayları antik çağlardan

bu yana her dönemde yaşanmış yerleşmelerdir. Antalya'da bu tarihi gelişmeden etkilenmiştir ve antik dönemlerden ve orta çağlardan beri uzanan yapı kültürü mirasının önemli örneklerine sahiptir (Karaesmen, 2009).

Bölge, 13. yy sonları ile 14. yy başlarında Hamitoğulları Beyliği'nin bir kolu olan Tekeoğulları'nın yönetimine geçmiştir. Antalya'da Tekelioğulları'nın çok önemli izleri vardır. Özellikle Kaleiçi'nde günümüze kadar ulaşan tarihi eserlerin birçoğu Tekelioğulları döneminden kalmıştır. 1390-93 tarihleri arasında Osmanlı'ya geçen Antalya, Anadolu Eyaleti'nin en önemli sancaklarından biri olmuştur (Karaca, 2007). Kent, günümüze kadar kesintisiz olarak önemli bir yerleşim merkezi olmuştur.

Şehrin ilk kurulduğu bölge bugünkü Kaleiçi'dir. Yerleşim alanları daha sonra Balbey ve Muratpaşa Camileri yönünde genişleyerek Şeyh Şücaeddin Camii'nin ve Türbesi'nin olduğu yere kadar kayar (Karaca, 2007). Kent dokusu içinde yakın yüzyılların yapı örneklerini barındıran Kaleiçi bölgesi, Antalya'nın tarihsel gelişiminin göstergesi konumundadır.

Kentsel yerleşimlerin merkezleri ise Kalekapısı, Balbey ve Haşim İşcan mahalleleridir. Kent kıyı ve ana yollara bağlı olarak, yerleşimlerin merkeze eklenmesi şeklinde gelişmektedir (Mansuroğlu vd., 2005). Kentsel karakterin denizden uzaklaştıkça nitelik kaybettiği ve sıradanlığa düştüğü gözlenmektedir (Karaesmen, 2009). Bugünkü yat limanı (eski liman) çevresinde kurulmuş olan Antalya, 1950'li yıllara kadar tarımsal merkezi olan, ekonomisi ağırlıklı ticaret ve hizmet sektörlerine dayanan bir kıyı kenti iken, 1950 sonrasında hızlanan göç ve yaşanan nüfus artışı ile dönüşüm ve değişimlere uğramıştır (Mimarlar Odası, 2004).

Antalya'nın gelişim sürecini başlıca beş dönemde tanımlamak mümkündür.

Bu dönemler;

1923 öncesi dönem (Cumhuriyet öncesi Antalya)

Antalya kentinin çekirdeği, dik dağların eteğinde, İlk ve Ortaçağ gemilerini barındıracak boyutta küçük, doğal limanların çevresinde kurulmuştur. Kent Roma döneminde genişlemiş, Bizans döneminde işlek bir liman, Selçuklular döneminde önemli bir ticaret merkezi ve donanma üstü olmuştur. Sonraki yüzyıllarda Akdeniz'in ticaret yolu olarak öneminin azalması ve iç bölümlerle, hatta kıyıdaki yakın yörelerle kara bağlantısının zor ve zayıf olması kentin gelişimini büyük ölçüde engellemiştir. Bu nedenle Antalya 19. yüzyılın sonlarında bir Anadolu kasabası görünümündedir (Büyük Larousse, 1986).

1923-1950 dönemi

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte ülke genelinde yaşanan devrimci atılım kendini en fazla tarım alanında göstermiştir. Bu çerçevede Antalya'da ilk olarak 1926'da Antalya Özel İdare'ye ait kırk dekar üzerine Narenciye Fidanlığı kurulmuştur. 1934 yılında aynı arazide Sıcak İklimler İstasyonu açılmıştır. İpekböcekçiliği Mektebi ise 1928'de açılmış ve 1940 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Cumhuriyetin ilk yılları Antalya için tarımsal kalkınmanın altın dönemidir (Antalya'da Tarımsal Kurumların Tarihçesi, 2009). Bu dönemde Antalya'da bataklıklar kurutulmuş ticari ürünlerin büyük ölçüde yetiştirildiği tarım alanları elde edilmiştir ve tarımsal sanayi kolları kurulmuştur (Büyük Larousse, 1986).

1950-1970 dönemi

1950'lerden başlayarak Antalya'yı içerilere, Akdeniz Bölgesindeki öteki yerleşmelere bağlayan karayolları yapılmıştır. Bu dönemde kent özellikle doğu-batı yönünde genişlemiştir. Eski mahalleler kısmen düzenlenmiş, yeni yollar açılmış ve yeşil alanlar planlanmaya başlanmıştır (Büyük Larousse, 1986). Kentlerin gelişmesinde göçle birlikte orantısız olarak artan nüfus önemli bir etkidir. Bu dönemde Antalya dışardan göç almaya başlamış, kent kalabalıklaşmış, nüfus artışı nedeniyle göç eden kesime iş sağlamak için kamu yatırımlarına dayanan sanayileşme dönemi başlamıştır.

1970-1985 dönemi

Türkiye'de Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren çeşitli dönemlerde, özellikle sanayileşme, ulaşım, eğitim ve dış ilişkiler konularında, değişik politikalar benimsenmiş ve uygulanmıştır. Değişen bu politikaların Türkiye'de kentleşme sürecine önemli etkileri olmuştur. Atatürk döneminde, devletin sahip olduğu sanayi kuruluşlarını ülkenin çeşitli bölgelerine dağıtması ve demiryollarının ülkeyi baştanbaşa sarma politikası, kırsal alanlardan kentlere göç eden nüfusun sadece belirli kentlerde yığılmasını önlemiştir.

Buna karşın, daha sonraları izlenen liberal ekonomi politikası ve sanayi kuruluşlarının sadece büyük kentlerin çevresine yerleştirilmesi, demiryollarının ihmal edilerek Türkiye'yi dışa bağımlı yapan karayolu ulaşımına ağırlık verilmesi, kentleşmenin yönünü ve büyüme hızını etkilemiştir (Kartal, 1978).

Tüm büyük kentlerde olduğu gibi Antalya kentinde de kamu yatırımlarına dayalı sanayileşme döneminin başlaması ile birlikte göç hareketleri hızlanmış, Antalya en fazla göç alan kentlerden biri haline gelmiştir.

Kente sanayileşme ile orantısız bir şekilde artan nüfusta işsizlerin sayısı çoğaldıkça barınma ihtiyacı giderilememiş ve Antalya'da gecekondulaşma süreci başlamıştır. Bu dönem ayrıca gelişen Antalya'da kent planlamasında yeni arayışların başladığı dönemdir.

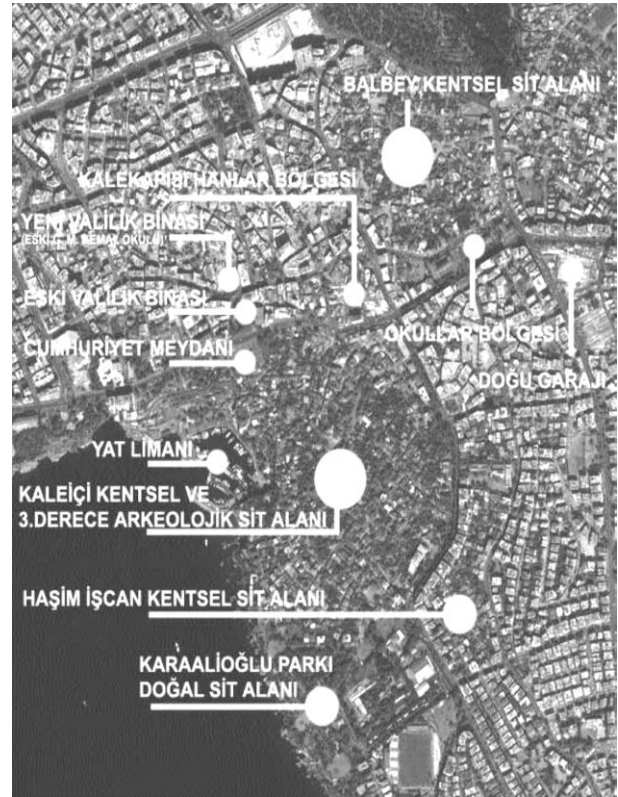
1985 sonrası dönem

Antalya 1985'lere kadar ekonomisi tarım ve sanayiye dayanan bir kentken, 1985'lerden sonra turizmin gelişmesiyle birlikte ticaret ve kültür kenti konumuna gelmiştir. Bölgeye yapılan turizm yatırımları hızlanmıştır. Bunun yanında kentte yapılan festivaller, tiyatro ve sinemalar, müzeler ve spor alanları ile spor yapılarının sayısında artış görülmektedir. Kentte daha önce benimsenen kent planlama yaklaşımları tamamen değişmiştir.

Bu gelişim süreci içerisinde ve sonrasında, ibadet yapıları başta olmak üzere, Antalya'da korunması gerekli çok sayıda tarihi özellik taşıyan yapı bulunmaktadır.

3. Antalya Kenti'ndeki Kentsel Sit Alanları

1970'li yıllarda Kaleiçi, Haşim-İşcan ve Balbey mahalleri Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir (Tunçer, 2007). Bu sit alanları ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Antalya İli Kentsel Sit Alanları (Kaynak: Uyar ve Erdoğan, 2007)

Kaleiçi

Antalya İskelesi'ni çevreleyen surlar bölgesine Kaleiçi adı verilmektedir. Kaleiçi, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.06.1973 tarih ve 7176 sayılı kararıyla Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilmiştir (Uyar ve Erdoğan, 2007). Aynı kurulun 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı kararıyla bu alana ilişkin projeler uygun bulunarak bu projeler doğrultusunda uygulamalar tamamlanmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Antalya Kaleiçi'ndeki yat limanı ve limanı çevreleyen surlar içerisinde gelişen ilk yerleşme öncelikle iç surlarla çevrelenmiştir. Dış surlar ise Roma döneminde yapılmıştır. Böylelikle Kaleiçi, batıda deniz, kuzeyde ve doğuda ana caddeler ile bu caddelere paralel uzanan surlar ile çevrelenmiştir. Böylece Kaleiçi dokusu, diğer eski yerleşmelerde kolay kolay görülemeyecek bir biçimle izole edilerek korunabilmiştir (Uyar ve Erdoğan, 2007). Eski kentler özgü stratejik koruma zorunluluğu olan surlar Eski Antalya'yı deniz görüntüsünden ayırmaktadır (Karaesmen, 2009).

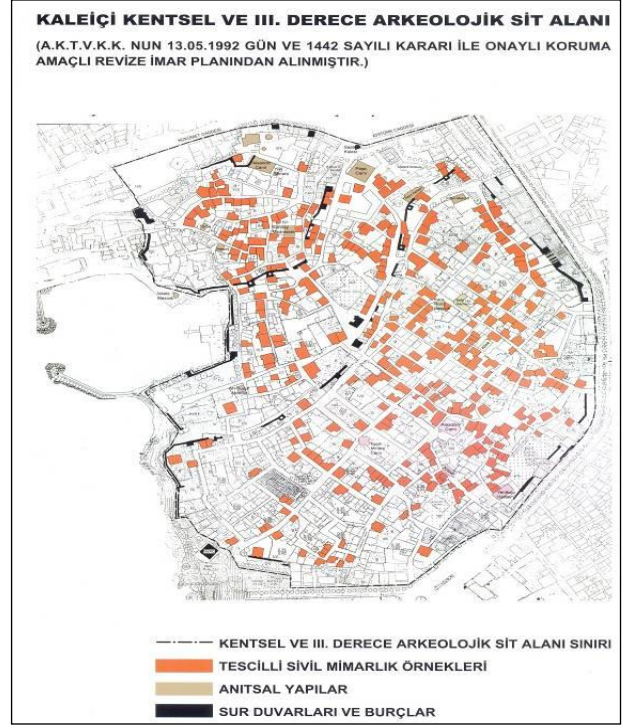
Kaleiçi, limandan yukarıya doğru dış surlar yönünde uzanan dar sokaklara sahiptir. Kaleiçi mimarisinin temelini Kaleiçi Evleri oluşturur. Evler, yaptırımların ekonomik güçleri ve kullanım amaçlarına göre farklı özellikler gösterebilmektedir. Ortak özellikleri ise genel olarak yığma taştan ve ağaç bağlantılı olarak yapılmaları, bir sokak cephesi ve bir de sokağı görmeyen bahçelerinin bulunmasıdır. Evlerin ahşaptan inşa edilmesinin sebebi bölgenin kereste bakımından zengin olmasıdır.

Kaleiçi evleri esnek ve doğaya uyumludur. Kaleiçi'ne bakıldığında bu evlerin 16. yy' da, 17. yy' da ve 19.yy' da yapılmış olanlarının farklılık gösterdiği ve o dönemin yaşam biçimine göre şekillendiği görülmektedir. 19.yy' da Kaleiçi'nde bütün evlerin konumu gün doğusuna bakmaktadır (Bektaş, 2005).

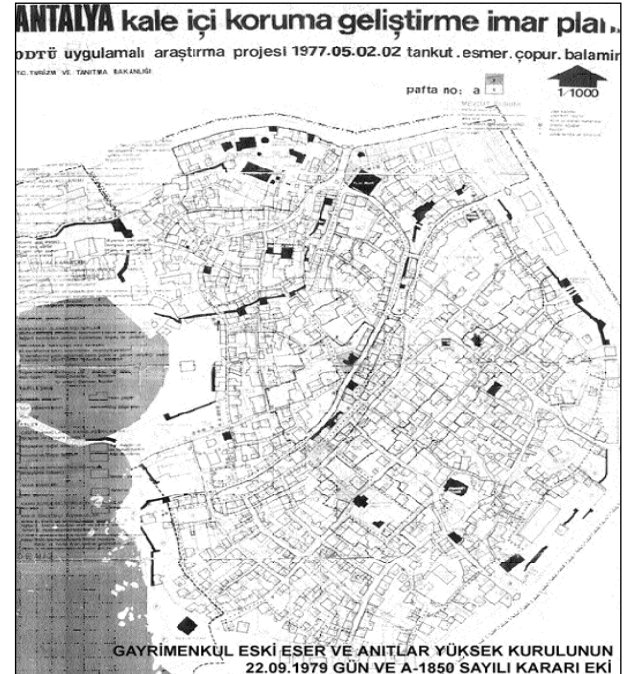
Kaleiçi için hazırlanan koruma planında alanın yaşatılması ve geliştirilmesi için araç olarak turizm fonksiyonu kabul edilir. Turizmin temel fonksiyon olarak kabul edilmesi ile Kaleiçi'nin sivil mimari örnekleri de konaklama ve yeme içme fonksiyonu ile restore edilmeye başlanmıştır. Kaleiçi evleri 1973 yılında Turizm Bakanlığı'nca kamulaştırılmış ve 1978-1981 yılları arasında restore edilerek ziyarete açılmıştır (Şekil 2, 3).

Zamanla koruma planının güncellenmesine rağmen, özellikle iç kısımlardaki küçük ölçekli konut dokusu göz önüne alınmamış ve adeta yıkıp yerine taklit yapılar yapma uygulamaları görülmeye başlamıştır. Koruma Kurulu kararı ile yapılan bazı uygulamalar tarihi çevre koruma ilkelerine uymamaktadır. Kaleiçi ve Yat Limanı'nın altyapısının tamamlanmasına rağmen yayalaştırılmaması

dar sokaklarda tıkanıklığa neden olmaktadır. Bunlara ek olarak sosyal ve kültürel yapıdaki değişimlerden dolayı konutlar terk edilmiş, Kaleiçi ve Yat Limanı bölgesi tamamen eğlence mekanı haline gelmiştir.

Şekil 2. Kaleiçi Sit Alanı (Kaynak: Antalya Kültür Envanteri, 2003)

Şekil 3. Antalya Kaleiçi Koruma Geliştirme İmar Planı (Kaynak: Uyar ve Erdoğan, 2007)

Haşim İşcan Mahallesi

Haşim İşcan Mahallesi Kaleiçi'nin güneydoğusunda bulunmaktadır. Atatürk Caddesinin doğusunda, eski öğretmen evi arkasında yer alır. Antalya'nın Kaleiçi'ni saran sur duvarları dışında ilk gelişme alanlarından biridir (Şekil 4).

Mahallenin eski ismi Gavur veya Rumlar Mahallesi'dir. Müdahale sonucu Rumların Antalya'yı terk etmesinin ardından, 1924 yılında bölgeye Yunanistan'dan gelen Karaferya Romanları yerleştirilmiştir. II. Dünya Savaşı sırasında Antalya'da valilik yapan Haşim İşcan'ın ismi, Antalya'da gösterdiği imar çalışmaları dolayısıyla mahalleye verilmiştir (Çimrin, 2002).

Kaleiçi'ndeki ızgara kent dokusu Haşim İşcan Mahallesi'nde de görülmektedir. Mahallede eski yapılar iki katlı, tek veya çift cumbalı, cumba altları süslemeli ve ahşap kaplamalıdır. Pencere oranları 1/2'dir. Yapı malzemesi bağdadi ve sıvalıdır. Çatılar genellikle kırma ya da beşik çatılı ve alaturka kiremit örtülüdür.

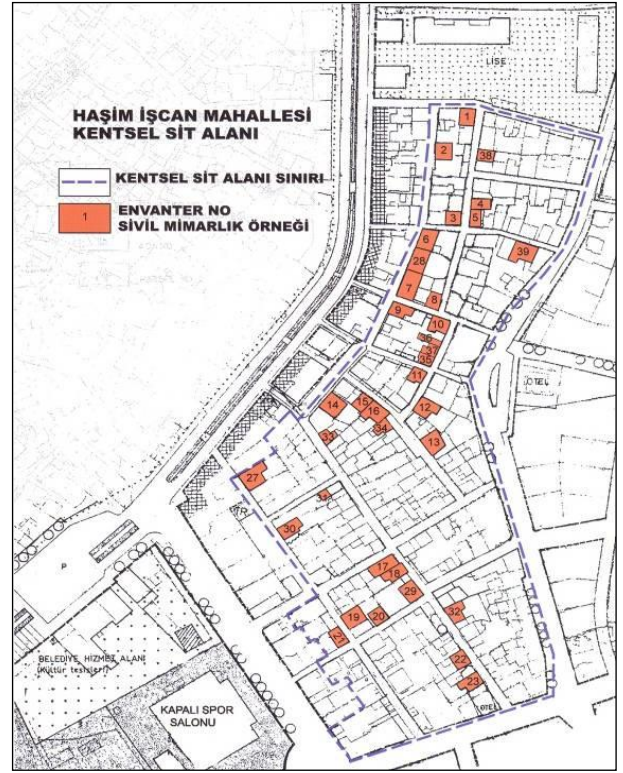
Bazı konut örneklerine ara katlar, alt kat pencerelerinde söveler, tavanda ahşap süslemeler mevcuttur. Orta sofalı olarak planlanan konutlar parsel sifir cepheidir (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Kaleiçi'nin devamı niteliğinde olan Haşim İşcan Mahallesi, Antalya Koruma Kurulu'nun 14.07.1993 tarih ve 1928 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı ilan edilmiş, bölgede yirmi dokuz adet tarihi yapı tescillenmiştir. Bu sayı daha sonra otuz dokuzaya çıkarılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

1970'lerde mahalle 2-3 katlı yapılardan oluşmaktadır. Haşim İşcan Mahallesi için koruma planı 1996-1997 yılında hazırlanmıştır. Mahalle Cumhuriyet Caddesi üzerinde 10 kat olarak yapılaşmış, geri kısımlar ise konut, depolama alanı ve ikinci kullanımlarla çökmüş bir görüntü sergilemektedir. Kaçak yapılaşma artmıştır. Bu nedenle mahallede giderek alan daralması görülmektedir. Korunması gereken tarihi özellikli yapılar, özellikle Antalya Evleri'nin birçoğu yok edilmiştir.

Bugün mahalle tarihi dokusunu yitirmiş, restore edilmiş tek tük yapılar dışında tarihi yapılar çok katlı konutların arasında kaybolup gitmiştir (Tunçer, 2007).

Haşim İşcan Mahallesi kentin önemli bir noktasında olmasına rağmen, kente bütünleşmesini sağlayacak plan düzenlemeleri getirilememiştir.

Şekil 4. Haşim İşcan Mahallesi Kentsel Sit Alanı (Kaynak: Antalya Kültür Envanteri, 2003)

Balbey Mahallesi

Balbey Mahallesi Kaleiçi'nin kuzey ve kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Balbey Camii çevresine verilen isimdir. 19. yy dokusuna sahip olan Balbey Mahallesi, Kaleiçi'nin ticari merkezi ile bağlantılıdır. Sivil mimari yapıları, Kaleiçi'nin sivil yapıları ile benzerlik gösterir. Tarihi yapılar birbirleri ile bütünleşik bir görünüm sergilemektedir. Mahalle sahip olduğu yoğun bahçe dokusu ile yeşil bir görünüme sahiptir. Bu bahçelerin geçmişte üretim amaçlı kullanıldığı bilinmektedir. Günümüzde bu amaçla kullanılan bahçeler sayıca azdır. Sokak genişlikleri 3-6m arasında değişir. Çıkamaz sokak sayısı azdır. Yapı dokusuna münferit yapılar egemendir. Kaleiçi'ndeki plan tipolojileri Balbey Mahallesi'nde de geçerlidir. Üst katlarında cumbaları olan yapılar yolla bitişiktir. Kullanılan yapı malzemeleri genellikle kesme ve moloz taş, ahşap ve kiremittir (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

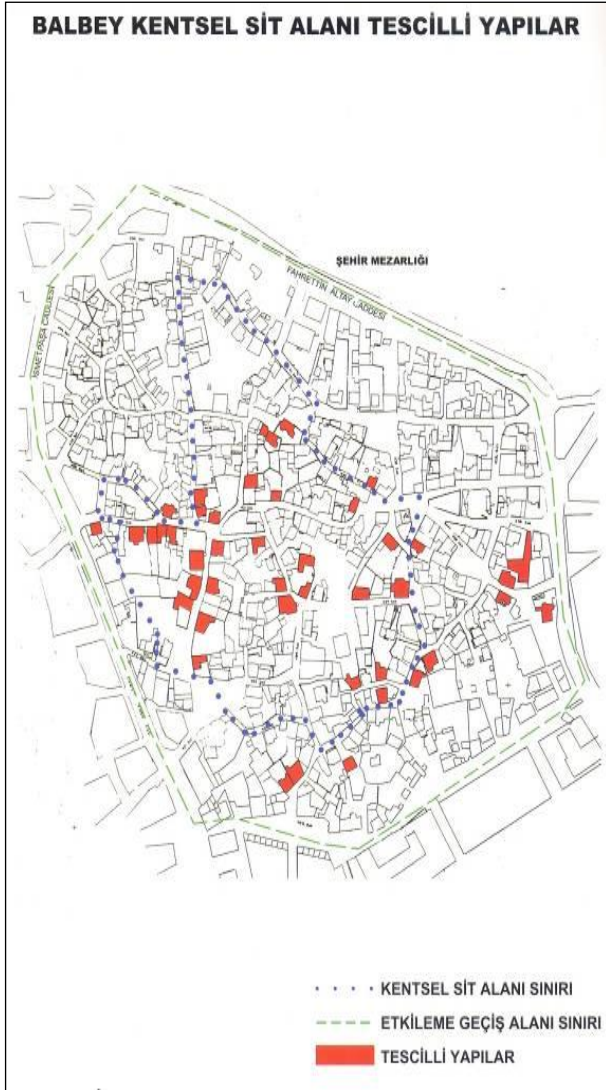
Kesik Minare Camii, Varsak Camii ve Arap Mescit Camii geniş yolların kenarında eski etkilerini yitiren anıtsal yapılardır. Balbey Mahallesi Antalya Koruma Kurulu'nun 06.01.1994 tarih ve 2098 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir. Mahallede iki adet tescilli cami, üç adet çeşme ve otuzsekiz adet tescilli sivil mimari yapı mevcuttur (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Balbey Kentsel Sit Alanı, mahalleyi çevreleyen ana arterlerdeki yüksek katlı yapılaşma ile dıştan

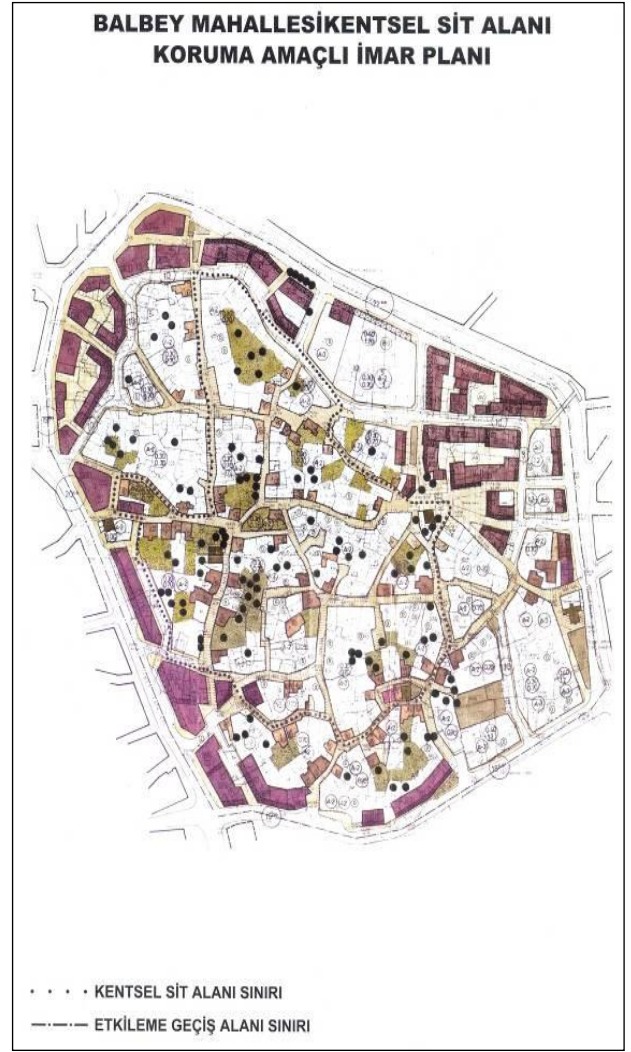
algılanamaz hale gelmiştir. Mahalle merkezin baskısı ile neredeyse yok olma durumuna gelmiştir.

1992-1994 yıllarında Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce açılan bir yarışma ile Kale Kapısı çevresi ve Şarmpol Caddesinin yayalaştırılmasıyla mahalle çeperi 4-5 kat şeklinde yapılaşmıştır. Geri kalan kesim Haşim İşcan Mahallesi örneğinde olduğu gibi konut, depolama alanı ve ikinci kullanımlarla çökmüş bir görüntü sergilemektedir (Şekil 5, 6).

Giderek kaçak yapılaşmanın artması ve merkez baskısı ile korunması gerekli tarihi yapılar ve bahçeler korunamamıştır. Tarihi konutlar bakımsızlık nedeniyle terk edilmiş ya da ikincil kullanıma dönüşmüştür (Tunçer, 2007).

Şekil 5. Balbey Mahallesi Kentsel Sit Alanı (Kaynak: Antalya Kültür Envanteri, 2003)

Şekil 6. Balbey Mahallesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı (Kaynak: Antalya Kültür Envanteri, 2003)

4. Antalya Kenti Konut Dışı Tescilli Sivil Mimari Yapılar ve Özellikleri

-Cami ve Türbeler

Antalya Kenti'ndeki tescilli cami ve türbeler şunlardır:

- Muratpaşa Camii
- Balbey Camii
- Müsellim Camii
- Demircikaraali Camii
- Şeyh Sinan Camii ve Türbesi
- Şarmpol Camii
- Ağalarönü Camii
- Karaöz Beldesi Cebel Camii
- Kızıllı Köyü Kızıllı Camii
- Yeşilkaraman Camii
- Şeyh Şüca Türbesi

Bu yapılardan bazılarının özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

Muratpaşa Camii

Bulunduğu yer: Antalya-Muratpaşa Mahallesi

Orijinal kullanımı: Cami

Bugünkü kullanımı: Cami

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 21.01.1983/A 4097

Yaptıran kişi: Sadrazam Kuyucu Murat Paşa

Yapım tarihi: 1570 (Hicri 978)

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Kuzey-güney istikametinde, kareye yaklaşan dikdörtgen planlı, tek kubbeli bir yapıdır. İnşaat malzemesi kesme moloz taş, kiremit ve tuğladır. Duvarlar moloz taş dolgu olup, dış tarafı kesme taş ile kaplıdır. Kuzey cephedeki son cemaat mahfili dört adet yuvarlak sütunun taşıdığı üç adet sivri kemerden oluşmaktadır. Sütunlardan sağdan ikincisi mermer, diğerleri taştır. Mahfilin üzeri üç adet kubbe ile örtülüdür.

Kubbe içleri kırmızı, mavi, beyaz ve firuze renklerle hatayı tarzda kalem işi bezemelidir. Sütun başlıklarından üçü korint tarzı ve antiktir. Mermer olan ise Osmanlı olup mukarnaslıdır.

Ana kapı silmeli dörtgen çerçeve içine alınmış ve basık kemerlidir. Basık kemer üzerinde kitabesi vardır. Kitabede OLA DAİM MURAT PAŞANIN/ RAHMETİ HAK REVANINA VASIL/ YAPTIĞI BU CAMİİ MURAT EDİNİP/ KILDI UKBAR SEVABINI HÂSIL/ EDE HAYRATINI HUDA HUDA MAKBUL/ ADNİ CENNET OLAN ANA MENZİL yazmaktadır.

Cümle kapısının solunda dikdörtgen biçimli demir şebekeli bir pencere ve solunda mukarnaslı bir mihrabiye bulunur. Mihrabiye yanında minareye açılan küçük kapı yer alır. Minare, cami sahnı ile son cemaat mahali birleşiminde sağda yükselmektedir. Antalya'nın iki şerefeli minareye sahip tek camisidir (Antalya Kültür Envanteri, 2003). On kenarlı kubbe kasnağının çok alçak olması nedeniyle kubbe normal yükseklikten fazladır (Karaca, 1997).

Batı cephesinde, altta dikdörtgen biçimli demir şebekeli ve üzerleri sivri kemerli niş alınıklı iki adet pencere ile üstte üzerleri sivri kemer şeklinde biten iki vitray çerçevesi pencere ve ortalarında yine vitray çerçevesi birer adet yuvarlak pencere bulunmaktadır. Kuzey ve doğu cepheleri aynı pencere düzeninde olup yalnız doğuda sağ alt pencerenin sağ sövesinin üst kısmında bir rozet vardır.

Camiye girildiğinde sağ ve solda ahşap müezzin mahfilleri, bunların üzerinde de kadınlar mahfili vardır. Kadınlar mahfiline, sağdaki müezzin mahfilinden çıkılır. Mihrap ve minber mermerdendir. Alt pencere üstleri sivri kemerli ve alınlıkları İznik çinilidir.

Avlunun kuzeyinde sekizgen planlı, klasik Osmanlı başlıklı mermer sütunlar üzerine inşa edilmiş piramidal çatılı, şevli, geniş saçaklı şadırvan bulunmaktadır. Ortasında sekizgen planlı çeşme kısmı vardır. Geniş bahçesi ve asırlık çınar ağaçları ile mevkie hakim, halen kullanılır, sağlam ve bakımlı durumdadır (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Geçirdiği onarımlar: Caminin minaresi 1916 yılında iki şerefeli olarak yeniden yapılmıştır. 1952-1968 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce iki onarım yapılmıştır. Son cemaat yeri ve kubbe içi tezyinatları bu onarımlardan kalmadır.

Doğu ve batı cephelerde beden duvarlarının üst kısmındaki alçı şebekeli ikiz pencereler ve üzerlerindeki daire pencere ile kubbenin karakteri, caminin 17. ya da 18. yy da büyük bir onarım geçirdiğinin göstergesidir (Karaca, 1997) (Şekil.7).

Şekil 7. Muratpaşa Camii

Balbey Camii

Bulunduğu yer: Antalya-Balbey Mahallesi

Orijinal kullanımı: Cami

Bugünkü kullanımı: Cami

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 12.04.1964/2427, 21.01.1983/A 4097

Yaptıran kişi: Balbey

Yapım tarihi: 16. yy

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Muratpaşa Mahallesi Balbey sokakta bulunan caminin Balbey tarafından yaptırıldığı rivayet edilmektedir (Karaca, 1997). Cami, kuzey-güney istikametinde uzanmakta olup, kareye yaklaşan bir plan özelliği göstermektedir. İnşa malzemesi moloz ve kesme taştır. Son derece sade ve gösterişsiz bir cepheye sahiptir. Ana cephe kuzeye bakmaktadır ve önünde küçük bir avlu vardır. Cephenin ortasında basık kemerli bir cümle kapısı vardır. Kapının üzerinde 0.50*0.80m boyutlarında olan üç satırlık kitabesi son yıllarda kaybolmuştur. Cümle kapısının iki yanında dikdörtgen şekilli, demir şebekeli birer pencere yer almaktadır.

Minare kesme taşla yapılmıştır ve yapının kuzeydoğu köşesine bitişiktir. Tek şerefeye, dört sıra stelaktik dizisi kaide oluşturmaktadır. Şerife altında bir bileziği mevcuttur. Yapının tek kubbesinin ve diğer kısımlarının üzeri alaturka kiremit ile örtülüdür. Kubbe kasnağı oldukça yüksek olup oniki köşelidir. Kubbeye geçiş pandantiflerle sağlanmıştır. Kuzey cephe dışındaki cephelerde; altta dikdörtgen şekilli ve demir şebekeli ikişer büyük pencere ile üstlerde aynı özelliklerde ikişer ve daha küçük pencereler bulunmaktadır. Dıştan, dört cephede de üçgenlere kadar olan yükseklik saçağın taşırılması ile belli edilmiştir. Basık kemerli cümle kapısından cami sahnına girildiğinde sağda ve solda müezzin mahfilleri yer almaktadır. Bunların üzerlerinde kadınlar mahfili bulunmaktadır. Kadınlar mahfiline iki taraftan da ahşap merdivenlerle çıkılmaktadır. Mihrap mermer olup üstünde iki adet ayet mevcuttur. Minber ahşap ve sadedir. Yine ahşap olan vaaz kürsüsü işlemeli bir görünüme sahiptir. Duvarlarda ve pandantiflerin ortalarında madalyon şeklinde büyük ve içleri yazılı bezemeler vardır, fakat bunlar orijinal değildir.

Avluya doğu taraftan girişte solda küçük bir mezarlık vardır. Mezarlıkta iki adet baş taşlı mezar görülmektedir (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Geçirdiği onarımlar: Yapının 1905 yılında bir onarım gördüğü belirtilmektedir. 1980'li yıllarda son cemaat mahfili kapalı bir mekân haline getirilmiştir (Tescil Fişi). Kuzeybatı köşesindeki minare 1963 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yaptırılmıştır. 1964 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir. Mihrap ve minber yenilenmiş ve iç mekanda duvarlar beyaz badanalı bir sıva tabakası ile kaplanmıştır (Karaca, 1997) (Şekil.8).

Şekil 8. Balbey Camii

Demircikaraali Camii

Bulunduğu yer: Antalya-Sinan (Çaybaşı) Mahallesi

Orijinal kullanımı: Cami

Bugünkü kullanımı: Cami

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 27.10.1999/4407

Yaptıran kişi: Demirci Kara Ali

Yapım tarihi: 1738 (Hicri 1150)

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Antalya ili merkezinde bulunan ve Demirci Kara Ali tarafından yaptırılan cami; yüksek bir kaide üzerine oturan, dikdörtgen planlı, kagir, kırma çatılı, alaturka kiremit kaplıdır.

Yapı yüksek bir kaide üzerinde, duvarları moloz taş, ahşap hatıllı kagir bir yapıdır. Alaturka kiremitle örtülü kırma çatı iki yana doğru geniş saçaklar yaparak son cemaat mahfilinin üzerini örtmektedir. Kapı ve pencereler ahşap kasalıdır. Cami, alttan oniki, üstten ondört pencere ile aydınlanmaktadır.

Kadınlar mahfili U şeklinde, iki yandan öne doğru uzamaktadır. Ahşap yedi sütunun üzerine oturan mahfilin korkulukları da ahşaptır. Kadınlar mahfilinin girişi ahşap bir merdivenle dışarıdan sağlanmaktadır. Caminin tavanı çıtalı, sade bir görünüme sahiptir. Ortada iki adet ahşap göbek vardır. Mihrap basit bir niş şeklinde olup minber de basittir.

Minare sağda, yapıdan ayrıdır. Kare kaide üzerinde yuvarlak gövdelidir ve kesme taştan yapılmıştır. Şerefe altı dört sıra dişli ve külah çinko kaplıdır. Caminin bahçesinde eski bir kuyu ve İslami mezarlar vardır. Cami halen kullanılmaktadır.

Geçirdiği onarımlar: Cami bahçesindeki tuvalet ve abdest alınan kısım sonradan yapılmıştır. Saçakları tutan ahşap direklerin bir kısmı demir direklerle değiştirilmiştir. Cami girişi kapalı hale getirilmiştir. Kadınlar mahfilinin girişi demir korkuluklarla kapatılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.9).

Şekil 9. Demircikaraali Camii

Şeyh Sinan Camii ve Türbesi

Bulunduğu yer: Antalya-Sinan (Çaybaşı) Mahallesi

Orijinal kullanımı: Cami

Bugünkü kullanımı: Cami

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 21.01.1983/A 4097

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

Yapım tarihi: 1590 (Hicri 999)

Mimari devri: Osmanlı (16. yy)

Özellikleri: Cami kuzey-güney doğrultusunda, uzunlamasına dikdörtgen bir plana sahiptir. Mimarisi basit olmakla beraber, sundurma çatıları ve muntazam kesme taş minaresi ile birlikte tipik bir örnek teşkil etmektedir. İnşa malzemesi moloz ve kesme taşla ahşaptır. Kuzey cephenin ortasında basık kemerli ve çift kanatlı ahşap giriş kapısı vardır. Kapının üzerindeki yuvarlak kemerli nişin içinde önceden caminin kitabesi bulunuyorken, şimdi burası boş olup üzerinde yeni harflerle "ŞEYH SİNAN CAMİİ 1968" yazılıdır. Kapının solunda dikdörtgen ve demir şebekeli bir pencere ile sağında dikdörtgen ve çift kanatlı bir kapı vardır. Kapı, taş basamaklıdır. Üstte üç adet dikdörtgen ahşap şebekeli pencereler vardır. Batı cephesinde alt ve üstte beşer adet aynı

pencerelerden yer almaktadır. Güney cephesinde altta köşelerde birer adet, üstte ise şebekesiz dört adet pencere mevcuttur. Doğu cephesinde altta dört, üstte beş adet şebekeli pencere vardır.

Yapının güneydoğu kesimleri geniş saçaklı olup ince ağaç desteklerle takviye edilmiştir. Batı ve kuzey kesimlerde ise saçak sundurmaya dönüşerek altları son cemaat yeri haline getirilmiştir. Sundurma çatılar ağaç direkler üzerine oturtulmuş ve batıda ince ağaçlarla takviye edilmiştir. Çatı kırma olup alaturka kiremitle örtülüdür. Kesme taştan yapılan tek şerefeli minare yapının güneybatı köşesindedir. Caminin içi ahşap tavanlı, ön ve kısmen yanları çeviren ahşap kadınlar mahfilli, yuvarlak kemerli mihraplı, ahşap ve basit minberlidir.

Caminin avlusunda yüksekçe bir set üzerinde türbesi bulunmaktadır. Türbe, doğu-batı yönünde kare bir plana sahiptir. Giriş, kuzey cephenin ortasında bulunan yuvarlak kemerli, tek kanatlı ahşap bir kapıdandır. İnşa malzemesi moloz taşır. Güneyde bir adet dikdörtgen şekilli ve basık kemerli, demir şebekeli penceresi bulunmaktadır. Pencerenin üstünde, yan yana üç adet mermer levha üzerinde kitabesi yer almaktadır. Bu kitabelerden sağdaki iki, ortadaki dört, soldaki altı satırdır. Saçak kısmı pahlı silmelerle biten türbenin üzeri kiremit çatı ile örtülmüştür (Karaca, 1997).

Geçirdiği onarımlar: Cami 1968'de, 1969 yılında onarılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.10 ve Şekil.11).

Şekil 10. Şeyh Sinan Camii

Şekil 11. Şeyh Sinan Türbesi

-Han, Hamam ve Kervansaraylar

Antalya Kenti'ndeki tescilli han, hamam ve kervansaraylar şunlardır:

Evdir Han

Kırkgöz Han

İki Kapılı Han

Tek Kapılı Han

Pazar Hamamı

Bu yapılardan bazılarının özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

İki Kapılı Han

Bulunduğu yer: Antalya-Balbey Mahallesi

Orijinal kullanımı: Çarşı

Bugünkü kullanımı: Çarşı

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 24.05.1989/365

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

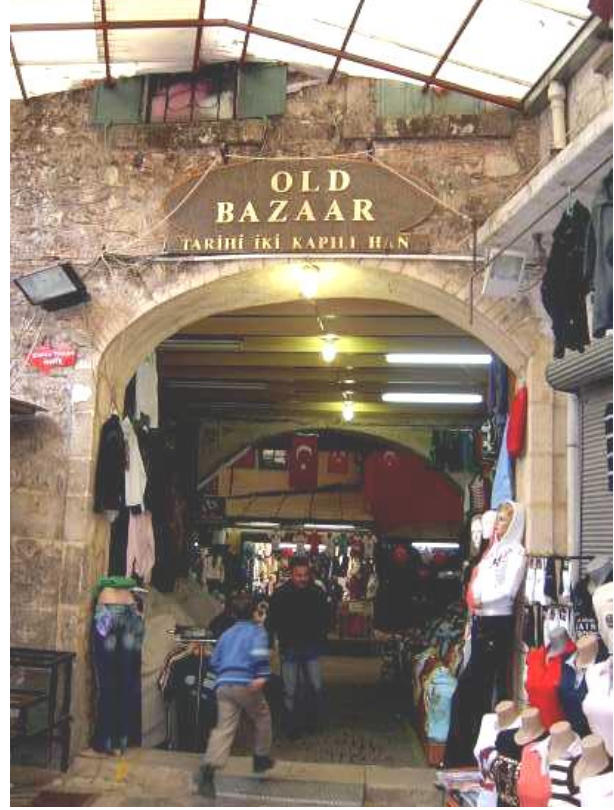
Yapım tarihi: 19. yy

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Hanın batı ve kuzey kısımları iki katlı kagir olup, doğu bölümü tek katlı ve yer yer betonarmedir. Doğu bölümünün iki katı önünde ahşap direkli, boydan boya hacimler vardır. Özgün kalabilmiş batı bölümünde ise bunlar görülmemektedir. Saçak yoktur. Zemin katta tonoz örtü bulunmaktadır. Çatısı alaturka kiremit kaplı, güney kapısı kemerlidir. Mimari olarak, giriş kapısı önünde Tek Kapılı Hanın parseli devam ettiğinden ve aynı dönemde belirli zaman aralıkları ile yapıldıklarından İki Kapılı Han'ın, Tek Kapılı Han'ın batı duvarına daha sonra bitişik olarak tasarlandığı düşünülmektedir. İki Kapılı Han'ın kuzey bölümü

özgün durumda kalmış, batı duvarı ve kapısı korunmuş, ancak diğer kısımları tahrip olmuş ve sonradan tek katlı, kagir ve betonarme mekanlar eklenmiştir.

Geçirdiği onarımlar: 1990'lı yılların sonlarında yapılan onarımlar ile yapı çarşı olarak kullanıma açılmıştır. Sonradan tek katlı, kagir ve betonarme mekanlar eklenmiştir (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.12).

Şekil 12. İki Kapılı Han

Tek Kapılı Han

Bulunduğu yer: Antalya-Balbey Mahallesi

Orijinal kullanımı: Han

Bugünkü kullanımı: Han

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 13.07.1974/7930

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

Yapım tarihi: 20. yy başları

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Tek Kapılı Han, kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen forma sahip bir yapıdır. İki Kapılı Han'ın doğrultusunda ve bu yapıya bitişik durumdadır. Cumhuriyet Caddesinin kuzeyinde, eski kentin ticari merkezinde yer almaktadır. Batısında İki Kapılı Han, kuzeyinde Balbey Camisi, Doğusunda Pazar Hamamı

bulunmaktadır. Yapı bugün sadece doğu cephesinden algılanabilmektedir.

Hana, güney ve doğu cephesinden iki kapıyla girilmektedir. İki katlıdır. Çevresi tümüyle yayalara ayrılmıştır. Yapının avluya bakan cepheleri beşik tonozlu hacimlerle çevrelenmiştir. Özgün hainde orta avlulu bir sisteme sahip olduğu, fakat zamanla orta boşluğun tek katlı yapılarla çevrelenmiş olduğu görülmektedir.

Geçirdiği onarımlar: Yapı farklı dönemlerde çeşitli müdahale ve onarımlar görmüş, eklemeler yapılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.13).

Şekil 13. Tek Kapılı Han

Pazar Hamamı

Bulunduğu yer: Antalya-Balbey Mahallesi

Orijinal kullanımı: Hamam

Bugünkü Kullanımı: Kafe ve Mağaza

Tescil Tarihi ve tescil sayısı: 06.03.1982/3395

Yaptıran kişi: Balbey

Yapım tarihi: 16. yy

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Yapı Vakıf İş Hanı'nın kuzeydoğusundadır. Kuzey-güney istikametinde olup L plan özelliği göstermektedir. Kadınlar ve erkekler kısmı olmak üzere iki bölümdür. Dar dikdörtgen

sarnıç ve külhan yapının kuzeyini kaplamaktadır. Duvarlar moloz taş ile örülmüş dıştan kesme taş içten sıva ile kaplanmıştır. Klasik Osmanlı mimarisinin güzel bir örneğidir.

Hamamın erkekler kısmının girişi batıdadır. Arkası sivri kemerli bir kapıdan soğukluk kısmına girilmektedir. Soğukluk kısmı kubbe ile örtülüdür. Kare mekandan kubbeye geçiş tromplar vasıtasıyla. Tromp araları silme kemerlerle bezelidir. Silme kemerlerin ortalarında, üzerleri beşik kemerli birer pencere vardır. Şadırvanın demir şebekeli ve ahşap konstrüksiyonlu soyunma yerleri yok olmuştur. Soyunma yerleri setler halinde yükseltilmiştir. Doğuda büyük bir tonoz kemerden üç basamaklı bir merdivenle dışarıya çıkılmaktadır. Güney duvarında üç, batıda, doğuda ve kuzeyde birer olmak üzere altı adet soyunma nişleri mevcuttur.

İlklık kısmına kuzey duvarı ortasında bulunan yüksek piramidal duvarlı ve flanboyant kemerli kulübe ile muhafaza altına alınmış sivri kemerli bir kapıdan girilir. Doğu-batı yönünde uzanan bu kısımda mekan üç yarım kubbe ile örtülüdür. Üçgen pandantiflerle oluşturulan kubbelerden orta kubbenin pandantifleri mukarnaslı, diğerleri düzdür. Üç mekan birbirinden, ortaları oluklu ve kenarları silmeli üzengilerle son bulan iki sivri kemerle ayrılmaktadır. Kuzey duvarındaki üzengilerin altında yarım daire biçimli nişler vardır. Aynı tip nişler birinci ve üçüncü mekamlarda güney duvarlarında da yer almaktadır. Sıcaklığa üstü merdivenli ve kemerli bir kapıyla girilmektedir. Bu kısım dokuz mekandan oluşmaktadır ve mekamların bazıları aynalı tonozlarla örtülüdür. Merkezi mekana açılan eyvanların üzeri dilimli kemerlidir. Merkezi mekamların dört köşesinde üzerleri kubbeli dört mekan daha vardır. Orta mekan fenerli ve ışık menfezleri olan kubbe ile örtülüdür. Kubbe kasnağı ve pandantifleri mukarnaslıdır. Merkezi kubbenin altında sekizgen bir göbek taşı mevcuttur.

Kadınlar bölümü daha küçüktür. Soyunmalı ve beşik tonozludur. Soğukluk iki kemerle üç mekana ayrılmıştır. Orta kısım kubbe, yanlar manastır tonozu ile örtülmüştür. Sıcaklık ortada kubbeli bir mekan, doğu, batı ve kuzeyde mevcut tonozlu eyvanlar ve kuzeyde köşelerde birer kubbeli mekandan oluşmaktadır.

Geçirdiği onarımlar: Yapı çeşitli onarımlar görmüş ve işlev değişikliğine uğramıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.14).

Şekil 14. Pazar Hamamı

-Okullar

Antalya Kenti'ndeki tescilli okullar şunlardır:

Antalya Lisesi

Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu

Aksu Köy Enstitüsü 1. Bina (Derslik)

Aksu Köy Enstitüsü 2. Bina (Kütüphane)

Aksu Köy Enstitüsü 3. Bina (Yemekhane)

Aksu Köy Enstitüsü 4. Bina (Lokal)

Bu yapılardan bazılarının özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

Antalya Lisesi

Bulunduğu yer: Antalya-Haşim İşcan Mahallesi

Orijinal kullanımı: Okul

Bugünkü kullanımı: Okul

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 22.10.1987/3684

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

Yapım tarihi: 19. yy (1889-1891)

Mimari devri: Osmanlı

Özellikleri: Okul, bugünkü Antalya Lisesi'nin bahçesinde, Atatürk Caddesine cepheli, iki katlı, kırma çatılı, yığma teknikle inşa edilmiş iki yapıdan oluşmaktadır.

Son yıllarda kuzeyindeki yapıda kapsamlı bir restorasyon çalışması yapılmaktadır. Antalya'nın en eski eğitim kurumlarından olan Antalya Lisesi'nin bahçesinde, Atatürk Caddesine bakan iki adet eski yapı bulunmaktadır. Bu yapılar okulun halen kullanılmakta olan en eski binaları olmakla birlikte, Antalya'da yaşamış olan Rumlar tarafından yapıldıkları bilinmektedir.

Yığma teknikle inşa edilmiş iki katlı ve bodrumlu yapılardır. Üst örtüleri kırma çatıdır. Cadde üzerindeki iki yapıdan kuzey taraftaki güneydekine göre biraz daha küçüktür. Bu iki yapı gerek plan özellikleri, gerekse de cepheleri ile birbirlerine benzemektedirler.

Ön cephelerinde, cephe ortasında ahşap birer cumbaları bulunmaktadır. İki yapının girişi de bu cumbaların altında oluşturulan girintilerdendir. Cumbaların üzerinde münferit kiremit çatıları vardır. Ayrıca kırma çatılar cumba üstünde üçgen alınlık oluşturmaktadır. Güneydeki yapının üçgen alınlığının ortasında, yuvarlak rozet içinde yapının yapım tarihi olduğu tahmin edilen 1889 tarihi yazmaktadır. Yapının bütün kapı ve pencerelerinin çevresinde basık kemerli söveler bulunmaktadır. Küçük yapının kilit taşında 1891 yazmaktadır. Yapıların bahçeye bakan cephelerinde demir korkuluklu ve payandalı balkonlar bulunmaktadır.

Bu yapıların temel plan şeması orta sofalı (karniyarık) plan tipidir. Zemin katta giriş holünün her iki tarafında odalar yer almaktadır. Buradan merdivenle üst kattaki orta sofaya ulaşılmaktadır. Bu kattaki mekanlar da aynı şekilde sofaya açılmaktadırlar.

Geçirdiği onarımlar: Son yıllarda kuzeydeki yapıda restorasyon çalışmaları yapılmaktadır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.15 ve Şekil.16).

Şekil 15. Antalya Lisesi Güney Bina

Şekil 16. Antalya Lisesi Kuzey Bina

-İdari Yapılar

Antalya Kenti'ndeki tescilli idari yapılar şunlardır:

Büyükşehir Belediye Binası

Eski Vali Konağı

Bu yapılardan bazılarının özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

Büyükşehir Belediye Binası

Bulunduğu yer: Antalya-Karaalioğlu Parkı

Orijinal kullanımı: Halkevi

Bugünkü kullanımı: Belediye Hizmet Binası

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 14.04.2000/4572

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

Yapım tarihi: 1940'lı yıllar

Mimari devri: Cumhuriyet

Özellikleri: Antalya merkezinde bulunan Karaalioğlu Parkı içerisinde, park düzenlemesinin yapıldığı 1940'lı yıllarda Halkevi binası olarak yapılmıştır. Yapı, merkezde iki katlı ana kitle ile her iki yanda tek katlı kitlelerden oluşmaktadır.

İki katlı ana kitle, marsilya kiremit örtülü kırma çatılıdır. İki betonarme taşıyıcı üzerine oturtulmuş balkonun altından ana binaya giriş sağlanmaktadır. Yapının dış cephesinde modüler bir açıklık sistemi uygulanmış, bu uygulama yapıya anıtsal bir nitelik katmıştır. Fazla özelliği olmayan beton paneller dışında ön cephede çok fazla süsleme elemanı bulunmamaktadır.

Bu paneller, her iki yandaki tek katlı kitlelerin terasında da korkuluk olarak kullanılmıştır. Arka cephe, son yıllarda yapılan ilavelerle değişmiştir. Sonraki dönemlerde yapılan nitelsiz eklerin,

binanın restorasyonu sırasında kaldırılması gerekmektedir. Yapı, Antalya'da bulunan Cumhuriyet dönemi yapılarının nadir örneklerinden biridir.

Geçirdiği onarımlar: Halkevi olarak yapımından sonra Belediye Hizmet Binası olarak kullanımı sırasında içinde bazı tadilatlar yapılmıştır.

Daha sonraki yıllarda, yapının sağ tarafındaki kitlede eski fonksiyona yönelik Kültür Merkezi düzenlemesi yapılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.17).

Şekil.17 Büyükşehir Belediye Binası

Eski Vali Konağı

Bulunduğu yer: Antalya-Haşim İşcan Mahallesi

Orijinal kullanımı: Vali Konağı

Bugünkü kullanımı: Öğretmen Evi

Tescil tarihi ve tescil sayısı: 21.09.1979/A 1935

Yaptıran kişi: Bilinmiyor

Yapım tarihi: 1910-1915

Mimari devri: Cumhuriyet

Özellikleri: İki katlı moloz taş yapının cephesi doğuya bakmaktadır. Cephenin sağında önü beton korkuluklu, üçer basamaklı, çift çıkışa sahip merdiven bulunmaktadır. Giriş, basık tonozlu çift kanatlı ahşap bir kapıdan sağlanmaktadır. Yapının iki katını birbirinden ayıran kat silmesi oldukça enli ve kademeli olup, altı yapının iç bölümünü yansıtacak biçimde kabartma çerçevesidir.

Alt katta basık kemerli, kenarları kabartma sıvalı ve ahşap kepenkli dört büyük pencere bulunmaktadır. İkinci katta da aynı özellikleri taşıyan dört pencere daha bulunmaktadır. Saçak altı dış kesmelidir ve yapının tüm üst kesimini dolanmaktadır. Yapı, dar saçaklı kırma çatı ile örtülmüştür. İkinci katın sağ

tarafında ve giriş kapısının üzerine rastlayan şahnişin dar yüzeylerinde birer, cephesinde ise üç dikdörtgen penceresi vardır. Söz konusu şahnişin üçgen biçiminde, meander (girintili kavislerden yapılmış nakış) ve barok bezemeli üç demir destek üzerine oturtulmuştur.

Güney kesiminde birinci katta basık kemerli, kabartma sıva pencere ve demir şebekeli dört pencere ile aynı özellikte küçük bir pencere daha vardır. Üst katta yine aynı özellikte altı pencere daha bulunmaktadır.

Ortadaki pencere balkon kapısı şeklinde, meander ve barok bezemeli üç adet demir desteğe oturan ve meander ile ortaları yuvarlak çiçekli elipslerden oluşan korkuluklu bir balkona açılmaktadır. Kuzey kesimi L planlı olup, alt ve üst katta dokuzar pencere bulunmaktadır.

Geçirdiği onarımlar: Yapı, belirli zamanlarda çeşitli onarımlar görmüştür (Antalya Kültür Envanteri, 2003) (Şekil.18).

Şekil 18. Eski Vali Konağı (Öğretmen Evi)

Antalya Kenti'ndeki tescilli diğer yapıların listesi aşağıda verilmiştir.

Dükkan Yapıları

Değirmenönü Mevkii Dükkan Yapıları

Konyaaltı Beldesi Depo Yapıları

Çeşmeler ve Sebiller

Eksili Köyü-Çeşme ve Ağaçlar

Köprüler

Soğucaksu Köprüsü

Arapsuyu-Antik Köprü

Kalıntılar

Arapsuyu-Duvar Kalıntısı

Arapsuyu-Antik Yol Kalıntısı

Cihadiye Köyü-Antik Köprü ve Yol Kalıntısı

Aksu Beldesi-Ahmet Ali Deresi Antik Suyolu Kalıntısı

Çalkaya Beldesi-Mezar Kalıntısı

Dağbeli Beldesi-Anıt Mezar Kalıntısı

Dağbeli Beldesi-Gözetleme Kulesi Kalıntısı

Dağbeli Beldesi-Katrancitepe Gözetleme Kulesi Kalıntısı

Doyran Beldesi-Manastır Kalıntısı

Doyran Beldesi-Yapı Kalıntısı

Duacı Köyü-Kilise Kalıntısı

Geyikbayırı Köyü-Lahit Kalıntısı

Geyikbayırı Köyü-Şapel Kalıntısı

Hisarçandır Köyü-Lahit Kalıntısı

Karaçalı Köyü-Nekropol Alanı

Konyaaltı Beldesi-Yapı Kalıntısı

Nebiler Köyü-Antik Yapı Kalıntısı ve Ömerce Kuyusu

Nebiler Köyü-Antik Yapı Kalıntısı-1

Nebiler Köyü-Antik Yapı Kalıntısı-2

Yağca Köyü-Antik Kule Kalıntısı

Yeniköy-Yapı Kalıntısı

Başköy-Akkale-Antik Yapı Kalıntısı

Mağaralar

Hisarçandır Köyü-Karaindibi Mağarası

Kocain Mağarası

Sarnıçlar

Kirişçiler Köyü-Hocanın Sarnıcı

Yukarıkaraman Beldesi-Kanlı Asır Sarnıcı

Çıplaklı Köyü-Kartça Sarnıcı

Çıplaklı Köyü-İki Ağaç Sarnıcı

Farklı Anıtsal Yapılar

5. Tartışma ve Sonuç

Yapılan bu çalışma ile Antalya kent merkezinde bulunan konut dışı tescilli sivil mimari yapılar incelenerek, yapıların buldukları yer, orijinal işlevleri ve bugünkü kullanımları, tescil tarihleri ve tescil sayıları, yapım tarihleri, yaptıran kişiler, mimari devirleri ve özellikleri ele alınmıştır.

Birbirine benzeyen yapıların yer aldığı günümüz kentlerinde kimlik çok önemli bir kavramdır. Tarihi yapıların kent kimliği üzerinde büyük etkisi vardır. Bu çalışmada incelenen tarihi yapılar da Antalya kentinin tarihi kent kimliğini oluşturmaktadır.

Tarihi çevre korumada kamu yapıları ve bütün dini yapılar vakıflar idaresine devredilmiştir. Vakıf malı camilerin, külliyelerin, medreselerin vb korunması devletin kontrolündedir. Vakıf malı olan tarihi yapılar Vakıflar Müdürlüğü'nün kendilerine tahsis ettiği fonlarla restore edilmektedir. Fakat Vakıflar Müdürlüğü, kaynaklarının önemli bir bölümünü yeni yapı inşaatına ayırdığı için, restorasyona yetememektedir. Kentlerde önemli anıtlar dışındaki tarihi yapılar bakımsızdır (Kuban, 2000). Bu durum Antalya Kenti'ndeki tarihi yapılar için de geçerlidir.

Antalya kentinde tek yapı ölçeğinde korunan konut dışı tescilli yapıların çoğu faal olarak kullanılmaktadır. Kamu mülkiyetindeki bu yapıların çok azı iyi durumdayken, buna karşılık çoğu bakımsızdır. Yapılan fiziksel müdahalenin dışında koruma anlamında herhangi bir uygulama yapılmamaktadır.

Her biri ayrı bir tarih barındıran bu yapıların kentsel korunma bağlamında çevreleri ile ele alınarak değerlendirilmeleri, kent merkezinin tarihi dokusunun korunması bakımından zorunludur (Türk ve Öçal, 2007). Zaman içinde sıralanarak kent tarihini oluşturan bu yapıların korunması için mevcut koşullara ve çağa uygun bir koruma anlayışı geliştirilmelidir. Tarihi çevre koruma ve restorasyon bir bilim dalı statüsü kazandığı halde, Türkiye'de koruma alanında verilen kararlara devlet eliyle amatörlik egemendir. Bu anlayışın değişmesi gereklidir.

Kentte fiziksel çevrenin değişiminde, eski yapıların korunması ile yeni yapılaşma bir arada düşünülmelidir. Bu da disiplinler arası bir çalışma gerektirmektedir. Mimarlar, plancılar, restoratörler, sanat tarihçileri, koruma uzmanları hatta sosyologlar koordineli bir şekilde çalışmalıdır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve yaşam standartlarının artmasıyla birlikte insanların tatile ayırdıkları zaman artmıştır. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile de tarihi turizm ve mimari turizm gelişmiştir. Pek çok kent ve ülke tarihi yapılarının çekiciliği ile bu potansiyeli olumlu yönde kullanmış ve milli gelirlerini arttırmıştır (Ahunbay, 1996). Antalya kent merkezinde yer alan tarihi eserler de bölgenin turizm gelişime bir katkı sağlayabilecek ve bölgenin yerel değerlerini sergileyebilecek

niteliktedir. Bu potansiyelin kullanılması önemli bir konu olarak gündeme gelmelidir.

Antalya kent merkezinde bulunan konut dışı tescilli sivil mimari yapıların korunma ve yeniden değerlendirme potansiyelleri araştırılmalı, yapılacak olan uygulamalar çağdaş koruma politikalarına uygun olmalı ve yapılan her müdahale Koruma Kurulu tarafından sıkı bir şekilde denetlenmelidir.

Çalışma kapsamında ele alınan Antalya kent merkezindeki konut dışı tescilli sivil mimari yapıların güzergah haritası ve yapıların bugünkü durumlarını inceleyen ve müdahale önerilerini içeren bir tablo ek olarak verilmiştir (Tablo.1 ve Tablo.2).

Kaynaklar

Ahunbay, Z. 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Antalya Kültür Envanteri (Merkez-2003). 2003. Antalya Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi Kültür Yayınları, Antalya.

Antalya'da Tarımsal Kurumların Tarihçesi. http://www.antalyakentmuzesi.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=131

Bektaş, C. 2005. Anadolu Evleri Dizisi 2: Antalya, Halk Yapı Sanatından Bir Örnek. Bileşim Yayınevi, İstanbul.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. 1986. Milliyet yayınları. (Temel Alınarak Hazırlanılan Kaynak: Grand Dictionnaire Encyclopédique)

Çimrin, H. 2002. Bir Zamanlar Antalya. Antalya Ticaret Odası Yayınları, Antalya.

Karaca, B. 1997. XV ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Samsun.

Karaca, B. 2007. XV ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı. Kent-Müze-Tarih Söyleşisi, Antalya, 30 Haziran 2007, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayını, Antalya.

Karaesmen, E. Antalya Kent Dokusunun Yarım Yüzyıllık Serüveni (Kentsel Yapılaşma ve Altyapılaşmaya Giriş). ODTÜ, Ankara.

<http://www.e-kutuphane.imo.org.tr/pdf/11058.pdf> (Erişim tarihi: 10.03.2009).

Kartal, S.K. 1978. Kentleşme ve İnsan: Kentleşme Sürecinde İnsan Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler. TODAİE Yayınları, Ankara.

Kuban, D. 2002. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu/ Kuram ve Uygulama. Yapı Endüstri Merkezi

Yayımları/ Genel-Çevre-Şehircilik-Mimarlık Dizisi, İstanbul.

Kuleli, E. 1998. Özgün İşlevini Sürdüremeyen Anıtların Yeniden Kullanım Sorunları. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Mansuroğlu, S., Karagüzel, O., Ortaçesme, V. 2005. Antalya Örneğinde Kent Planlama Çalışmalarında Biyotop Haritalarının Önemi. Antalya Yöresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları Kongresi (22-23-24 Eylül) Bildiriler Kitabı, Cilt II, Antalya.

Mimarlar Odası. 2004. 50 Yılda Antalya'da Planlama-Kentleşme ve Mimarlar Odası. Mimarlar Odası Yayınları, Antalya.

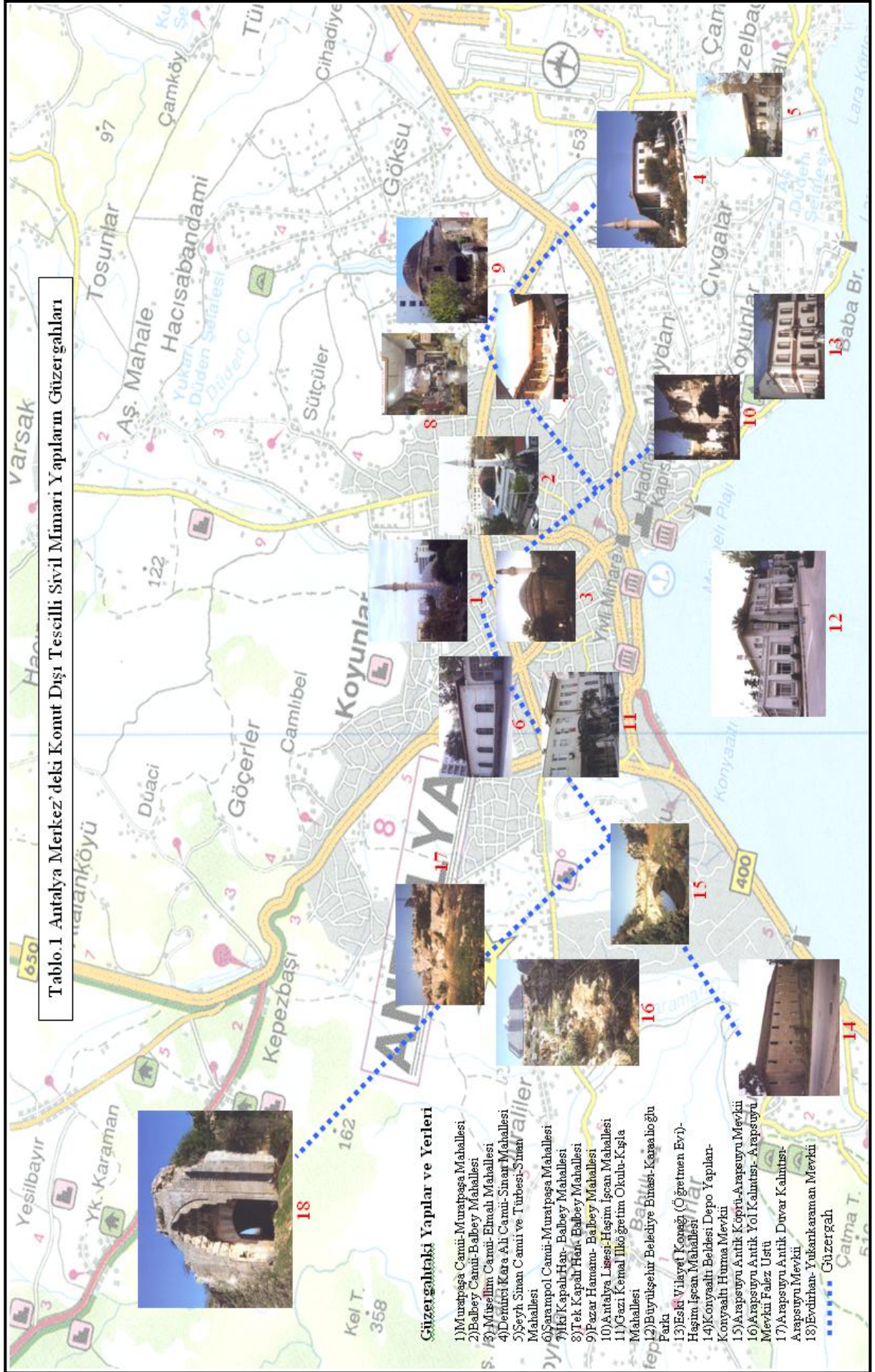
Sezer, A.N. 2002. Açılış Konuşması. Tarihi Kentler Birliği Edirne Buluşması Açılış Töreni, Edirne Halk Eğitim Merkezi, Edirne.

<http://www.tarihiKentlerBirligi.org/icerik/HaberDetay.asp?newsID=17>

Tunçer, M. 2007. Korumanın Yasal, Yönetmeliksel, Planlama ve Kültürel Boyutları: Perge-Antalya-Kaş-Patara Koridorunda Korumanın Son 15 Yılına Değerlendirilmesi, Sonuçlar ve Öneriler. International Gazimagusa Symposium 2007; Medi-triology 2: Coastal Settlements, Culture, Conservation (8-9-10 Ekim 2007), Magosa, Kıbrıs.

Türk, A., Öçal, H., 2007. Isparta Kenti Konut Dışı Sivil Mimari Yapıları ve Özellikleri, SDÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi-Mühendislik-Teknoloji ve Tasarım Bilimleri, ISSN 1300-7668, cilt:11, sayı:1, 38-47, Isparta.

Uyar, M., Erdoğan, M. 2007. Antalya Kaleiçi Neden Korunamıyor? Ne Yapmalı?. Kent-Müze-Tarih Söyleşisi (17 Kasım 2007), Antalya Kent Müzesi Projesi Yayını, Antalya.

Tablo 2 Antalya İlindeki Konut Dışı Tescilli Sivil Mimari Yapılar Hakkındaki Değerlendirmeler

YAPI	FİZİKSEL DURUM	KULLANIM AMACI	KULLANIM AMACINA UYGUNLUK	İŞLEVSEL DURUM	YENİ FONKSİYON ÖNERİSİ	KORUMA VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ
Muratpaşa Camii	İyi	Cami	Uygun	Faal Durumda	Bahçesinde Kent Sergisi	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Balbey Camii	Orta	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Müsellim Camii	İyi	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Demirci Kara Ali Camii	İyi	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Şeyh Sinan Camii ve Türbesi	Orta	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Şarampol Camii	Orta	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Cephe Temizlemesi Yapılmalıdır
Ağalarönü Camii	Kötü	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Karaöz Beldesi-Cebel Camii	Kötü	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Kızıllı Köyü-Kızıllı Camii	Orta	Camii	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Yeşilkaraman Camii	Kötü	Cami	Uygun	Faal Durumda	Yok	Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Şeyh Şüca Türbesi	Orta	Türbe	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Evdırhan	Kötü	Kervansaray	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Röleve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Kırgözhan	Kötü	Kervansaray	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Gösteri Merkezi	Restorasyon Çalışması Yapılmalı ve Cepheler Temizlenmelidir
İki Kapılı Han	Orta	Çarşı	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım Yapılmalıdır
Tek Kapılı Han	Orta	Çarşı	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım Yapılmalıdır
Pazar Hamamı	İyi	Hamam	Uygun Değil	Faal Durumda	Sanat Galerisi	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Antalya Lisesi	İyi	Okul	Uygun	Faal Durumda	Kütüphane ve Gençlik Merkezi	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Gazi M. K. İlköğretim Okulu	İyi	Okul	Uygun	Faal Durumda	Yok	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Aksu Köy Enstitüsü-1	Kötü	Derslik	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır

Aksu Köy Enstitüsü-2	Orta	Kütüphane	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım Yapılmalıdır
Aksu Köy Enstitüsü-3	Orta	Yemekhane	Uygun	Faal Durumda	Sosyal Tesis	Bakım Yapılmalıdır
Aksu Köy Enstitüsü-4	Orta	Lokal	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım Yapılmalıdır
Büyükşehir Belediye Binası	İyi	Halkevi	Uygun Değil (Belediye Binası)	Faal Durumda	Yok	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Eski Vali Konağı	İyi	Vali Konağı	Uygun Değil (Öğretmen Evi)	Faal Durumda	Kültür-Sanat Merkezi	Düzenli Bakım Sürdürülmelidir
Değirmenönü Dükkan Yapısı-1	Kötü	Dükkan	Uygun	Faal Durumda	Turistik Eşya Mağazası	Bakım Yapılmalı ve Cepheler Temizlenmelidir
Değirmenönü Dükkan Yapısı-2	Orta	Dükkan	Uygun	Faal Durumda	Turistik Eşya Mağazası	Bakım Yapılmalıdır
Değirmenönü Dükkan Yapısı-3	Kötü	Dükkan	Uygun Değil (Depo)	Faal Durumda	Geleneksel Sanatın Tanıtım Mekanı	Bakım ve Onarım Yapılmalı ve Cephelerin Temizlenmelidir
Değirmenönü Dükkan Yapısı-4	Kötü	Dükkan	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Geleneksel Sanatın Tanıtım Mekanı	Bakım ve Onarım Yapılmalı ve Cepheler Temizlenmelidir
Konyaaltı Beldesi Depo Yapısı	Kötü	Depo	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Antalya Tiyatrosu Dekor ve Kostüm Sergi Binası	Restorasyon Çalışması ve Onarım Yapılmalıdır
Ekşili Köyü Çeşmesi	Orta	Çeşme	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım Yapılmalıdır
Soğucaksu Köprüsü	Kötü	Su Kemerli	Uygun Değil (Köprü)	Faal Durumda	Köprü (Çevre Düzenlemesi Yapılması)	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Arapsuyu Köprüsü	Kötü	Köprü	Uygun	Faal Durumda	Köprü (Çevre Düzenlemesi Yapılması)	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Arapsuyu Duvar Kalıntısı	Kötü	Giriş Kapısı Duvarı	Uygun	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve Çalışması ve Bakım Yapılmalıdır
Arapsuyu Antik Yol Kalıntısı	Kötü	Yol	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Fuar Alanı Çevre Düzenlemesinde Koruma	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Cihadiye Köyü Antik Köprü ve Yol Kalıntısı	Kötü	Yol	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Olarak Korunması	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Aksu Beldesi Su Yolu Kalıntısı	Kötü	Su Yolu	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Olarak Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması, Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Çalkaya Mezar Kalıntısı	Kötü	Mezar	Uygun	Kullanılmıyor	Anıt Olarak Korunması	Rölöve Çalışması, Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Dağbeli Beldesi Mezar Kalıntısı	Kötü	Mezar	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Olarak Kullanılması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Dağbeli Beldesi Gözetleme Kulesi Kalıntısı	Kötü	Gözetleme Kulesi	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Şeklinde Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması, Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Dağbeli Beldesi Katrancıtepe Gözetleme Kulesi Kalıntısı	Kötü	Gözetleme Kulesi	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Şeklinde Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması, Bakım ve Onarım Yapılmalıdır

Doyran Beldesi Manastır Kalıntısı	Kötü	Manastır	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Anıt Şeklinde Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması, Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Doyran Beldesi Yapı Kalıntıları	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Park Alanı İçinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Duacı Köyü Kilise Kalıntısı	Kötü	Kilise	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Şekilde Anıt Olarak Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Geyikbayırı Köyü Lahit Kalıntısı	Kötü	Lahit	Uygun	Faal Durumda	Lahit Anıt Mezar Olarak Korunması	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Geyikbayırı Köyü Şapel Kalıntısı	Kötü	Şapel	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Şekliyle Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Hisarçandır Köyü Lahit Kalıntısı	Kötü	Lahit	Uygun	Faal Durumda	Orijinal Şekliyle Korunması	Yüzey Temizleme Çalışması Yapılmalıdır
Karaçalı Köyü Nerapol Alanı	Kötü	Nekrapol	Uygun	Kullanılmıyor	Nekrapol Olarak Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Konyaaltı Beldesi Yapı Kalıntısı	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Çevre Düzenlemesi Yapılarak Park İçinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Nebiler Köyü Yapı Kalıntısı ve Ömerce Kuyusu	Kötü	Bilinmiyor-Kuyu	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Nebiler Köyü Yapı Kalıntısı-1	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Nebiler Köyü Yapı Kalıntısı-2	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Yağca Köyü Kule Kalıntısı	Kötü	Kule	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Şekliyle Korunması	Yüzey Temizleme Çalışması Yapılmalıdır
Yeniköy Yapı Kalıntısı	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Orijinal Haliyle Çevre Düzenlemesi İçerisinde Korunması	Rölöve Çalışması Yapılmalıdır
Başköy Akkale Yapı Kalıntısı	Kötü	Bilinmiyor	Kullanılmıyor	Kullanılmıyor	Çevre Düzenlemesi Yapılarak Park İçinde Korunması	Rölöve ve Restorasyon Çalışması Yapılmalıdır
Karaindibi Mağarası	Orta	Mağara	Uygun Değil (Turizm Amaçlı Kullanılıyor)	Faal Durumda	Mevcut Haliyle Korunması	Yüzey Temizleme Çalışması Yapılmalıdır
Kocain Mağarası	Orta	Mağara	Uygun Değil (Turizm Amaçlı Kullanılıyor)	Faal Durumda	Mevcut Haliyle Korunması	Yüzey Temizleme Çalışması Yapılmalıdır
Kirişçiler Köyü Hocanın Sarnıcı	Orta	Sarnıç	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır
Çıplaklı Köyü Kartça Sarnıcı	Kötü	Sarnıç	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım, Onarım ve Yüzey temizleme Çalışması Yapılmalıdır
Çıplaklı Köyü İki Ağaç Sarnıcı	Kötü	Sarnıç	Uygun	Faal Durumda	Yok	Bakım ve Onarım Yapılmalıdır